

GORJUL LA ÎNCEPUT DE SECOL XX

Dan Neguleasa

În sesiunea ordinară a anului 1909 a consiliului general al prefecturii Județului Gorj, prefectul, dr. Culcer, prezenta în fața participanților situația județului Gorj pe perioada 15 septembrie 1908 – 15 septembrie 1909, expunere ce succint ne conturează o imagine a acestui străvechi ținut românesc cu aproape un secol în urmă.^x

Raportul aducea la cunoștința participanților că județul Gorj se întindea pe o suprafață de 4800 km² și era locuit de 189.840 cetățeni din care 8.200 în orașul târgu-Jiu. După structura pe axe 50.082 erau bărbați; 49.088 femei, 46447 băieți și 44.223 fete, majoritatea covârșitoare de naționalitate română (188.936), iar după activitățile economice 188,496 erau cuprinși în ramura agricolă și doar 1344 în cea industrială.

Din totalul de 189.840 gorjeni doar 48.210 erau știutori de carte. Aceștia trăiau în 124 de comune și orașul Târgu-Jiu; organizate din punct de vedere administrativ-teritorial în 13 plase.

Plasa Bibești cu reședința în comuna Bibești avea în structură 12 comune cu o populație de 17.049 locuitori ce aveau ca dotări industriale două mori pe apă, patru mori de foc, o pivă și un ferestreu. Plasa Brădiceni cu reședința în localitatea cu același nume cuprindea 10 comune locuite de 18.608 cetățeni în care funcționau 51 mori de apă, 95 pive și opt ferăstrae.

Comuna Dănești servea drept reședință a plasei cu același nume compusă din două comune în care locuiau 10.296 suflete,

iar ca dotări industriale se înregistrau șapte mori de apă, patru mori de foc și două așa numite fabrici. În comuna Fărcășești își avea reședința plasa Fărcășești însumând șase comune cu o populație de 10.166 locuitori se înregistrau cu două mori de apă și una de foc.

Plasa Hurezani ce-și avea reședința în comuna cu același nume, avea în componență un număr de opt comune unde locuiau 11.113 suflete în care funcționau opt mori de foc și patru „osebite mașini sau fabrici”.

În vecinătate funcționa plasa Logrești cu reședință în comuna care-i dădu-se numele. În hotarele plasei Logrești trăiau 9.075 suflete ce aveau la dispoziție zece mori de foc, două ferăstrae și patru osebite mașini sau fabrici.

Plasa Ocolu cu reședința în comuna Bârsești se compunea din 14 comune cu o populație de 21.503 locuitori. Aici funcționau 44 mori pe apă, una de foc, două pive și 11 ferăstrae.

La Novaci avea reședința plasa Novaci ce cuprindea în granițele sale 13 comune cu o populație de 17.388 suflete, având ca dotări industriale 59 mori pe apă, 46 pive, 46 ferăstrae și șapte osebite mașini sau fabrici.

Plasa Peșteana și ea cu reședință în comuna ce-i dăduse numele, avea în structură opt comune cu o populație de 10.939 locuitori, unde funcționa o moară pe apă, șase de foc, o pivă și șase alte instalații industriale.

La Petreștii de Sus (Târgu-Jiu) își avea reședința plasa Petreștii de Sus ce cuprindea un număr de nouă comune în care locuiau 12.784 suflete. Aici funcționau opt mori pe apă, trei de foc, două ferăstrae și 13 alte instalații mecanice.

Pe râul Blahnița în comuna Săcelu își avea reședința plasa cu același nume ce avea în componență un număr de 10 comune cu o populație de 14.929 suflete, iar ca industrie 41 mori de apă, trei de foc, trei pive și șase ferăstrae.

Într-o altă foarte cunoscută așezare gorjeană, la Tismana, își avea sediul plasa Tismana cu opt comune, locuite de 14.789 locuitori ce se înregistrau ca industrie cu 18 mori de apă.

Cea de-a treisprezecea plasă gorjeană din anul 1909 era plasa Turceni, cu reședință în comuna cu același nume ce se compunea din 10 comune locuite de 12.941 locuitori.

I PLASA BIBEȘTI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Andreești	1528	281	4	Da	Da
2	Aninoasa	1280	269	5	Da	Da
3	Bibești	1858	447	15	Închiriat	Da
4	Bărbătești	1600	422	5	Da	Da
5	Groșerea	1541	152	-	Da	Nu
6	Musculești	714	155	7	Da	Da
7	Petrești de Jos	1075	467	2	Da	Da
8	Săulești	1737	356	13	-	Da
9	Șipotu	1118	176	12	Da	Da
10	Turburea	1654	246	7	Închiriat	Da
11	Valea lui Câine	1015	100	1	Da	Da
12	Vladimir	1929	529	12	Închiriat	Da

II. PLASA BRĂDICENI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Arcani	2115	471	32	Da	Da
2	Bălta	2117	235	18	Da	Da
3	Brădiceni	1440	627	31	Închiriat	Da
4	Cornești	1383	500	34	Da	Da
5	Ceauru	1769	643	10	Da	Da
6	Câlnicu	1408	576	2	Da	Da
7	Peștișani	3179	636	9	Închiriat	Da
8	Runcu	1233	298	3	Închiriat	Da
9	Stroești	1869	532	43	Da	Da
10	Șomănești	2095	467	9	Închiriat	Da

III. PLASA DĂNEȘTI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Brătuia	1273	400	4	Da	Da
2	Cârbești	507	329	27	Închiriat	Da
3	Budieni	1292	404	-	Da	Da
4	Crețești	1432	407	15	-	Da
5	Dănești	1162	403	3	Da	Da
6	Petrești-Vărsături		1332	189	1	Da Da
7	Romanești	1245	224	2	Da	Da
8	Urechești	1053	314	2	Da	Da

IV. PLASA FĂRCĂȘEȘTI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Bălăcești	790	202	3	Da	Da
2	Fărcășești	2514	597	22	Închiriat	Da
3	Roșia de Jiu	1690	425	4	Da	Da
4	Stejerei	2251	578	36	Da	Da
5	Urdarii de Jos	2095	365	14	Da	Da
6	Urdarii de Sus	826	172	2	Da	Da

V. PLASA HUREZANI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Băcești	1129	119	-	Da	Da
2	Cordești	1608	439	37	Da	Da
3	Colțești	1031	120	18	Închiriat	Da
4	Frumușei	1641	291	4	Da	Da
5	Hurezani	1457	309	31	Da	Da
6	Negreni	1399	266	8	Da	Da
7	Piscoiu	1757	83	18	Da	Da
8	Rădinești	1091	104	2	Da	Da

VI. PLASA LOGREȘTI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Bârzeiu de pădure		1271	494	-	Da Da
2	Logrești-Birnici	1306	170	11	Da	Da
3	Logrești-Moșneni		1160	284	8	Da Da
4	Pojaru	1375	207	-	Da	Da
5	Poiana Seciurile		1464	310	-	Da Da
6	Roșia de Amaradia		1034	248	-	Da Da
7	Scrada	1465	258	21	Da	Da

VII. PLASA OCOLU

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Bârsești	1737	241	44	-	Da
2	Bălești	1814	291	6	Da	Da
3	Bumbești-Jiu	1805	390	11	Da	Da
4	Câineni	1306	205	4	Da	Da
5	Dobrița	2335	323	22	-	Da
6	Lelești	1603	297	31	-	Da
7	Sâmbotin	1439	341	41	Da	-
8	Schela	2564	822	13	Da	Da
9	Stănești	1468	244	1	Da	Da
10	Turcinești	1012	383	16	Da	Da
11	Tetila	952	141	7	Da	Da
12	Vălari	1960	275	28	Da	Da
13	Vădeni	1508	321	15	Da	Da

VIII. PLASA NOVACI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Alimpești	1243	132	19	Da	Da
2	Aninișu	1389	521	5	Da	Da
3	Bengești	1437	364	10	Da	Da
4	Bălcești	1678	417	3	Da	Da
5	Bumbești-Pițic	727	171	29	Da	Da
6	Baia de Fier	1472	200	9	Da	Da
7	Cernădia	1509	728	8	Da	Da
8	Ciocadia	1098	274	11	Da	Da
9	Novaci	1866	425	51	Da	Da
10	Pociovaliștea	1736	503	51	Închiriat	Da
11	Poenari	722	207	10	Da	Da
12	Polovragi	1666	239	6	Da	Da
13	Sârbești	845	164	-	Da	Da

IX. PLASA PEȘTEANA

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Bălteni	999	268	12	Da	-
2	Broșteni	1241	315	7	Da	Da
3	Plopșor	1421	230	7	Da	Da
4	Peșteana de Sus		1369	195	47	Da Da
5	Rovinari	720	107	6	Da	Da
6	Rășina	1905	161	14	Da	Da
7	Sărdănești	1855	85	-	Închiriat	Da
8	Vlădueni	1429	374	9	Da	Da

X. PLASA PETREȘTII DE SUS

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Albeni	2128	617	21	Da	Da
2	Cărbunești	1109	551	-	Da	Da
3	Jupânești	1667	638	8	Da	Da
4	Negoești	1150	219	5	Da	Da
5	Petreștii de Sus	648	237	24	Da	Da
6	Pojogeni	1518	421	8	Da	Da
7	Ștefănești	1054	334	54	Da	Da
8	Vierșani	1394	259	10	Da	Da
9	Zorlești	2116	547	-	Da	da

XI. PLASA SĂCELU

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Bălănești	2520	616	23	-	Da
2	Bobu	1952	599	13	Da	-
3	Crasna	1626	534	24	Da	Da
4	Copăcioasa	1197	219	-	Da	Da
5	Glodeni	1620	468	6	Da	Da
6	Magherești	1624	432	-	Da	Da
7	Mușetești	2033	526	14	Da	Da
8	Săcelu	1557	748	1	-	Da
9	Scoarța	1444	276	-	Da	Da
10	Turbați	1366	370	17	Da	Da

XII. PLASA TISMANA

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Celei	1064	553	-	Da	Da
2	Ciuperceni	1995	395	27	Da	Da
3	Godinești	2587	626	18	Da	Da
4	Părau	2034	1059	4	Închiriat	Da
5	Peșteana	1550	294	50	-	-
6	Pocruia	2226	695	40	Închiriat	Da
7	Tismana	1754	708	25	Da	Da
8	Topești	1579	468	-	Da	Da

XIII. PLASA TURCENI

Nr. crt.	Denumirea comunei	Locuitori	Știutori carte	Meseriași	Local primărie propriu	Local școală
1	Bolboși	659	111	11	Da	Da
2	Borăscu	1491	456	8	Da	Da
3	Brănești	2336	542	10	Da	Da
4	Calapăru	530	215	10	Da	Da
5	Gârbovu	1044	124	-	Da	Da
6	Ionești	1808	372	10	Da	Da
7	Ohaba	973	222	26	Da	Da
8	Raci	1786	317	11	Da	Da
9	Turcenii de Jos	1278	157	16	Da	Da
10	Turcenii de Sus	1036	356	20	Da	Da

După cum stabilea și raportul, ramura economică de bază a județului Gorj era agricultura. În perioada prezentată în Gorj s-au cultivat 54.500 ha cu porumb, 15.695 ha cu grâu, 1.295 ha cu secară, 1.239 cu orz, 1.190 ha cu ovăz, 9 ha cu cân.E.P.ă, 63 ha cu fasole de cultură și 40.003 ha cu fasole cultivată intercalat în culturile de porumb.

Hrana animalelor a fost asigurată din cele 26.726 ha fânețe naturale și din cele 166 ha cultivate cu lucernă.

Pentru satisfacerea nevoilor bahice gorjenii au cultivat 4.123 ha cu vii și 8,397 ha cu pruni.

Inițierea tinerilor gorjeni în tainele scrisului și cititului, a dezvoltării lor intelectuale a fost asigurată în cele 156 de școli rurale și una de tip urban din orașul Novaci, ale căror cursuri au fost urmate de 10.005 elevi din totalul de 27.148 populație școlară a județului. Dr. Culcer aprecia că slaba frecvență are drept cauze atât lipsa localurilor de școală cât și atitudinea părinților de a reține copiii pentru nevoile gospodărești.

De aceea raportorul a ținut să mulțumească deputatului Dincă Schileru care pe pământul și cu cheltuiala sa a mai construit în comuna Bâlteni încă o școală cu două săli de clasă și cancelarie. Aceleași mulțumiri sunt adresate lui Pantelimon Voiculescu, Gărdescu, Tâmpeanu și Cruceriu care au donat teren și au contribuit la construirea școlilor în comunele Bârsești, Căineni, Roșia și Crețești.

Pentru surmonatarea greutăților învățământului rural din fondurile alocate de la buget, din împrumuturi sau din contribuția sătenilor la data raportului localurile școlilor din Godinești, Fărcășești, Arcani, Borošteni, Pocruia, Dobrița, Bengești, Șipotu, Stejerei, Rovinari, Urechești, Copăcioasa urmau să fie date în folosință, iar cele din Peștișani, Ciuperceni, Ionești, Ceauru, Bălănești cu câte trei săli de clasă și Tismana, Bâlta, Peșteana de Vulcan, Bălcești, Scoarța, Budieni, Turburea, Crețești, Gârbovu, Brănești, Iași, Pojogeni și Bârsești cu câte două săli de clasă până la aceeași dată urma să li se termine zidăria și să fie acoperite.

La rețeaua școlară rurală se adaugă și cea urbană compusă din gimnaziul real din Târgu-Jiu, școlile primare de băieți și fete, cea profesională de fete și de ceramică din orașul de reședință și școala de meserii din comuna Novaci.

Din aceeași expunere mai reținem că în județul Gorj funcționau 32 biblioteci populare și că elevii de la școlile din Bălănești, Vădeni și

Turcinești cât și cei de la școala româno-germană „Unirea” din Târgu-Jiu condusă de neobositul Ștefan Bobancu, au înființat coruri școlare care au susținut reprezentații.

Sănătatea morală a gorjenilor era asigurată și prin serviciul religios ortodox prestat de preoții și călugării din cele 395 de biserici; două mănăstiri – Tismana și Polovragi – și trei schituri – Cioclovina, Lainici și Crasna.

Comunicațiile județului erau asigurate prin telegraf, poștă, telefon și rețeaua de drumuri.

În orașul Târgu-Jiu funcționa un oficiu telegrafic, ce avea în subordine birourile Brădiceni și Peșteana de Sus, cât și oficiul telegrafic din orașul Novaci. Din expunere rezultă că din cele 124 de comune doar trei – Pociovaliștea, Budieni și Urechești – nu beneficiau de un post telefonic.

La data prezentării situației căilor de comunicație, grație activității ing. Aurel Diaconovici, drumurile gorjene erau apreciate ca printre cele mai bune din țară. Cifric situația acestora era prezentată de raportor astfel: 105,520 km șosele naționale, 125,415 km șosele județene, 468,995 km drumuri vecinale și 1108,642 km drumuri comunale.

Pe aceste drumuri se foloseau două poduri metalice, 225 din beton, 272 din zidărie și 3.486 din lemn.

Sănătatea populației se asigura prin Serviciul Sanitar ce se compunea din un medic primar, patru medici de plasă, 32 agenți sanitari vaccinatori și 24 moașe. Cei cu afecțiuni grave erau tratați în spitalul din Târgu-Jiu dotat cu 50 de paturi și cel din Petreștii de Sus cu 30 de paturi.

Dintre epidemiile care au bântuit județul, prefectul raportor enumera ca fiind prezente scarlatina în 98 comune, dezinteria 24 comune, febra tifoidă 38 comune, tusea convulsivă 34 comune sau angina difterică în 15 comune.

Serviciul veterinar al județului Gorj era structurat în două circumscripții ce aveau în componență una 73 comune și cealaltă 49. Calitatea fondului genetic al animalelor crescute în județ, determină

specialiștii a recomanda chiar aducerea unor rase noi, superioare celor întâlnite în comunele județului.

Liniștea și ordinea publică în județul Gorj, după cum prezenta prefectul raportor, a fost asigurată de către jandarmeria rurală care avea ca efecte în ștatul de funcțiuni un căpitan, un sergent major secretar, 13 sergenți majori de secție, 122 sergenți șefi de posturi, un brigadier furier, un magaziner, 26 brigadieri călări la secții și 122 caporali la posturi. În fapt la data prezentării raportului erau neocupate 14 posturi de brigadieri călări la secții și patru de caporali la posturi.

Efectivele de jandarmi erau structurate în 13 secții și 122 de posturi de jandarmi.

Raportorul mai amintește că într-un local constituit din fondurile de stat funcționează în orașul Târgu-Jiu și o garnizoană militară compusă din Regimentul 18 Gorj și Regimentul 5 Artilerie.

x Expunerea situației județului Gorj prezentată consiliului general în sesiunea extraordinară a anului 1909 de prefectura județului, Craiova, Tipografia David J. Benvenisti, 1909.